

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

РІВНЕНСЬКИЙ
ДЕРЖАВНИЙ
ГУМАНІТАРНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДОШКІЛЬНОЇ ТА СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ:

матеріали VI Міжнародних
педагогічних читань пам'яті
професора Тамари Поніманської
та з нагоди 60-річчя кафедри
дошкільної педагогіки і психології
та спеціальної освіти

м.Рівне, 26-27 листопада 2025 року

УДК 373.2+376

А 40

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Рівненського державного гуманітарного університету
(протокол №12 від 30 жовтня 2025 року).*

Актуальні проблеми дошкільної та спеціальної освіти: Матеріали VI Міжнародних педагогічних читань пам'яті професора Тамари Поніманської та з нагоди 60-річчя кафедри дошкільної педагогіки і психології та спеціальної освіти, м. Рівне, 26-27 листопада, 2025 р. Рівне : Ю. Кукса, 2025. 216 с.

ISBN 978-617-8672-25-6

У виданні викладено матеріали учасників VI Міжнародних педагогічних читань пам'яті професора Тамари Поніманської та з нагоди 60-річчя кафедри «Актуальні проблеми дошкільної та спеціальної освіти», які відбулися у місті Рівне 26-27 листопада 2025 року.

УДК 373.2+376

ISBN 978-617-8672-25-6

© Колектив учасників конференції, 2025

ЗМІСТ

ДИЧКІВСЬКА Ілона ШІСТЬ ДЕСЯТИЛІТЬ СЛУЖІННЯ ДОШКІЛЛЮ: ЗДОБУТКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КАФЕДРИ	9
PROKOPIAK Anna ASDETECT – NOWOCZESNE NARZĘDZIE DO WCZESNEJ IDENTYFIKACJI SPEKTRUM AUTYZMU U DZIECI	12
KRĘCISZ-PLIS Elżbieta UCZEŃ Z ZESPOŁEM PANDAS – SPECYFICZNE POTRZEBY ROZWOJOWE I EDUKACYJNE ORAZ OBSZARY WSPARCIA	15
АБРАМЧУК Олена, ШОСТАК Ольга ЛОГОПЕДИЧНІ ІГРИ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ПРОСОДИЧНИХ КОМПОНЕНТІВ МОВЛЕННЯ В ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ДИЗАРТРІЄЮ	16
БЕЗДІТНА Анна, ПЕРЕТЯГА Людмила РОЗВИТОК ФОНЕТИКО-ФОНЕМАТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ ЗАСОБАМИ МУЗИЧНО-ДИДАКТИЧНИХ ІГОР	19
БЄЛОВА Єлизавета, МАЛІНОВСЬКА Наталія ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ АЛЬТЕРНАТИВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З РАС	21
БОНДАРЧУК Ірина, ДЖЕДЖЕРА Клавдія ІГРОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ З АУТИЗМОМ	23
БРИЖ Вікторія, ДИЧКІВСЬКА Ілона ЗНАЧЕННЯ ІГОР-ДРАМАТИЗАЦІЙ ДЛЯ РОЗВИТКУ ВИРАЗНОСТІ МОВЛЕННЯ У ДОШКІЛЬНИКІВ ІЗ ДИЗАРТРІЄЮ	25
БУГАЙЧУК Вікторія, МАЛІНОВСЬКА Наталія ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ГРАМОТИ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З МОВЛЕННЄВИМИ ПОРУШЕННЯМИ	29
БУТЕНКО Віта ЛОГІЧНІ БЛОКИ ДЬСЕНЕША: ПОЕТАПНЕ ВИКОРИСТАННЯ У ПЕДАГОГІЧНІЙ ПРАКТИЦІ	31
ВАЛЬКО Яна, ГОРОПАХА Наталія СПІВПРАЦЯ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ТА ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ У ФОРМУВАННІ У ДІТЕЙ МОТИВАЦІЙНОЇ ГОТОВНОСТІ ДО НАВЧАННЯ	33
ВЕЛИЧКО Іванна, ЮРЧУК Олексій ОЗДОРОВЧА ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА ЯК ЧИННИК ПСИХОФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ІЗ ЗГПР	35
ВОЙТОВИЧ Оксана, ДИЧКІВСЬКА Ілона ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ВИКОРИСТАННЯ АРТ-ТЕХНОЛОГІЙ В КОРЕКЦІЇ ЗВУКОВИМОВИ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ	36
ВОЛОС Тетяна, КОЛОСОВА Олена РОЛЬ КАЗКИ У МОРАЛЬНОМУ ВИХОВАННІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	39
ВОРОБЕЦЬ Богдана, ГОРОПАХА Наталія ПРИРОДНИЧІ ДИДАКТИЧНІ ІГРИ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЄВОЇ ТА КОГНІТИВНОЇ АКТИВНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ІЗ ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ	43
ВОРОНОВА Анастасія, МАЛІНОВСЬКА Наталія РОЛЬ БАТЬКІВ У ФОРМУВАННІ СЕНСОМОТОРНИХ НАВИЧОК ДИТИНИ ПІД ЧАС ДОМАШНЬОЇ КОРЕКЦІЙНОЇ РОБОТИ	44
ВРОЧИНСЬКА Людмила ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ ВЗАЄМОДІЇ ЗДО З	46

БАТЬКАМИ ВИХОВАНЦІВ В УМОВАХ ВІЙНИ	
ГАЄВСЬКА Анастасія ПАЛЬЧИКОВА ГІМНАСТИКА ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ РАНЬОГО ВІКУ	49
ГЕНДЕРА Діана, ШАДЮК Ольга АРТИКУЛЯЦІЙНА ТА ДИХАЛЬНА ГІМНАСТИКА ЯК ЗАСІБ КОРЕКЦІЇ ЗАЇКАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	51
ГОЛЬОНКО Ольга, ФЕДОРОВА Наталія ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ МОНОЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ ІЗ ЗАЇКАННЯМ	53
ГОНЧАРУК Ольга, НАЗАРЕЦЬ Людмила ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ САМООЦІНКИ У ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ	56
ГОРОПАХА Наталія ФОРМУВАННЯ УМІНЬ НАВЧАЛЬНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА З ПЕДАГОГОМ ТА ОДНОЛІТКАМИ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ З ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ПРИРОДОЗНАВСТВА	59
ГОРПІНИЧ Софія, КОЗЛЮК Ольга СПІВПРАЦЯ ЛОГОПЕДА ТА БАТЬКІВ У ПРОЦЕСІ КОРЕКЦІЇ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ	61
ГУК Діана, КОСАРЕВА Галина МОЖЛИВОСТІ ЗАСОБІВ РИТМІЗАЦІЇ МОВЛЕННЯ В КОРЕКЦІЇ МОВЛЕННЄВОЇ ВИРАЗНОСТІ У ДІТЕЙ ІЗ ЗАЇКАННЯМ	64
ДЕМ'ЯНЧУК Олена, РУДЕНКО Наталія ФОРМУВАННЯ ПРОСОДИЧНОЇ СТОРОНИ МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ОРФ-ПЕДАГОГІКИ	66
ДЕМИДЮК Руслана, ГОРОПАХА Наталія РОЗВИТОК ЧИТАЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ІЗ ЗАГАЛЬНИМ НЕДОРОЗВИТКОМ МОВЛЕННЯ	68
ДОМАНЮК Оксана ТЕХНОЛОГІЇ ПОДОЛАННЯ АГРЕСИВНОЇ ПОВЕДІНКИ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	69
ДУБИНА Кира, ЄСЬКОВА Тетяна РОЗВИТОК ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНИКА В АПЛІКАЦІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	71
ЄСЬКОВА Тетяна ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО КЕРІВНИЦТВА ХУДОЖНЬО-ТВОРЧОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	74
ІВАЩЕНКО Людмила ПОТЕНЦІАЛ ПАЛИЧОК КЮЇЗЕНЕРА ДЛЯ НАОЧНОЇ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ АРИФМЕТИЧНИХ ЗАДАЧ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	76
КАЛИТЮК Світлана, РУДЕНКО Наталія ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИТКОВІЙ РОБОТІ З ДІТЬМИ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ	78
КАРАБАДЖАК Катерина, ЯНЦУР Любов ВИКОРИСТАННЯ ТВОРІВ УКРАЇНСЬКОГО ЖИВОПИСУ В РОБОТІ З ДІТЬМИ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	80
КИБУКЕВИЧ Поліна, БУТЕНКО Віта ВПЛИВ МЕТОДУ «СЕНСОРНОЇ СУПЕРЕЧНОСТІ» НА ФОРМУВАННЯ ВАРІАТИВНОСТІ МИСЛЕННЯ	82
КЛИМЕНКО Інна, КОТ Надія КВЕСТ-ГРА ЯК ФОРМА ПРОВЕДЕННЯ ФІЗКУЛЬТУРНИХ ЗАНЯТЬ В ПРИРОДНИХ УМОВАХ	84

КЛИМУК Вікторія, ШАДЮК Ольга ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ВИХОВАННЯ МОРАЛЬНО-ВОЛЬОВОЇ ПОВЕДІНКИ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБОМ АВТОРСЬКОЇ КАЗКИ	86
КОВАЛЬЧУК Неоніла, НАЗАРЕЦЬ Людмила АКЦЕНТУАЦІЯ ХАРАКТЕРУ ЯК ПРОЯВ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ	88
КОВЕНЬКО Людмила, КОЗЛЮК Ольга ЛОГОПЕДИЧНА РОБОТА З РОЗВИТКУ ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНОЇ СТОРОНИ МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ІЗ ЗНМ	91
КОЖАРКО Ірина, РУДЕНКО Наталія ШЛЯХИ КОРЕКЦІЇ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ ЗАЇКАННЯМ ТА СДУГ	92
КОЗЛЮК Ольга ГРА ЯК ТЕХНОЛОГІЯ ПІДТРИМКИ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ В ІНКЛЮЗИВНОМУ ТА СПЕЦІАЛЬНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ	94
КОЛОДА Ольга, КОЗЛЮК Ольга ДИДАКТИЧНІ ІГРИ ЯК ЗАСІБ КОРЕКЦІЇ ЗВУКОВИМОВИ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ДИСЛАЛІЄЮ	96
КОСАРЄВА Галина ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ НЕЙРОПСИХОЛОГІЇ В ЛОГОПЕДИЧНІЙ РОБОТІ	98
КОТЮЖАНСЬКА Лілія, ПЕРЕТЯГА Людмила ВИКОРИСТАННЯ НЕТРАДИЦІЙНИХ ТЕХНІК МАЛЮВАННЯ ЯК ЗАСОБУ РОЗВИТКУ ТВОРЧОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	100
КУЗЬМИЧ Галина, МАЛІНОВСЬКА Наталія ІГРОВІ МЕТОДИ ФОРМУВАННЯ ГРАФОМОТОРНИХ НАВИЧОК У СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ	103
КУПЧИК Богдана, МАЛІНОВСЬКА Наталія ВПЛИВ ОПОВІДАНЬ ВАСИЛЯ СУХОМЛИНСЬКОГО НА РОЗВИТОК ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ	105
КУШНІР Валентина ВПЛИВ ШКІЛЬНОГО ТА СІМЕЙНОГО СЕРЕДОВИЩА НА ФОРМУВАННЯ ДВОМОВНОСТІ В ДІТЕЙ-МІГРАНТІВ	107
КУШНІР Маргарита, ГОРОПАХА Наталія ФОРМУВАННЯ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЕМОЦІЙНО-ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ПРИРОДНОГО ДОВКІЛЛЯ	112
ЛАНТУХ Сергій, ЗАГОРОДНЯ Людмила СТВОРЕННЯ СЕРЕДОВИЩА В ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ПРИРОДНИЧО-ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ДОШКІЛЬНИКІВ	114
ЛІСОВА Людмила ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК МОВЛЕННЯ ТА ПІЗНАВАЛЬНИХ ПРОЦЕСІВ У ДІТЕЙ: ОСОБЛИВОСТІ ПОРУШЕННЯ РОЗВИТКУ	116
ЛОГОЩУК Ольга, ШАДЮК Ольга ВИКОРИСТАННЯ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ФОРМУВАННІ НАВИЧОК САМООБСЛУГОВУВАННЯ ДІТЕЙ РАННЬОГО ВІКУ	118
МАЙСТРОВИЧ Наталія, ШОСТАК Ольга ЗНАЧЕННЯ МУЗИКОТЕРАПІЇ ДЛЯ РОЗВИТКУ ФОНЕМАТИЧНОГО СПРИЙМАННЯ В ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ ФФНМ	120
МАЛІНОВСЬКА Наталія ПРОЄКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ СТУДЕНТІВ У ПІДГОТОВЦІ ДО РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ В ІНКЛЮЗИВНОМУ СЕРЕДОВИЩІ	122
МАРКЕВИЧ Юлія, МАЛІНОВСЬКА Наталія РОЗВИТОК МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В ПРОЄКТНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	124

МАРЧУК Галина РОЛЬ ПЕДАГОГА-ДОШКІЛЬНИКА У ПОБУДОВІ ТВОРЧОГО, ДРУЖНЬОГО ДО ДИТИНИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ СЕРЕДОВИЩА ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	126
МЕЛЬНИК Дарина, РУДЕНКО Наталія ДИДАКТИЧНА ГРА ЯК ЗАСІБ КОРЕКЦІЇ ГРАМАТИЧНОГО ЛАДУ МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З ДИСЛЕКСІЄЮ	128
МЕЛЬНИЦЬКА Вікторія, ЮРЧУК Олексій РУХЛИВА ГРА, ЯК ЗАСІБ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ	130
МЕСЬ Марія, РУДЕНКО Наталія УСНА НАРОДНА ТВОРЧІСТЬ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ФОНЕМАТИЧНОГО СПРИЙМАННЯ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ФФНМ	132
МОКРІЙ Богданна, КОСАРЄВА Галина НЕЙРОІГРИ ЯК ЗАСІБ КОРЕКЦІЇ ДИСГРАФІЇ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ	134
НАГОРНА Діна, ГОРОПАХА Наталія ЗАСТОСУВАННЯ ДИДАКТИЧНИХ ІГОР У КОРЕКЦІЇ ЗВУКОВИМОВИ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	136
НАХОД Софія, КОЛУПАЄВА Алла ПРОЯВИ ФОНЕТИКО-ФОНЕМАТИЧНОГО НЕДОРОЗВИНЕННЯ МОВЛЕННЯ В ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ТА МЕТОДИ ЙОГО КОРЕКЦІЇ	139
НОС Єлизавета ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ КАРТ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК ОСОБИСТОЇ ГІГІЄНИ У ДОШКІЛЬНИКІВ	142
ОСТАПЕНКО Марина, ЄСЬКОВА Тетяна ВИХОВАННЯ МИЛОСЕРДЯ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В СПІЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	144
ОТЧЕНАШ Анастасія, КОЗЛЮК Ольга КОНСТРУКТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	146
ПАВЛЕНКО Наталія, ЄСЬКОВА Тетяна ХУДОЖНЯ ПРАЦЯ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ДРІБНОЇ МОТОРИКИ РУК ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	148
ПАВЛЮК Анастасія, КОЗЛЮК Ольга СЕНСОРНА ІНТЕГРАЦІЯ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНОЇ АКТИВНОСТІ ДІТЕЙ ІЗ МОВЛЕННЄВИМИ ПОРУШЕННЯМИ	150
РОВІНСЬКА Юлія, КОСАРЄВА Галина ДИХАЛЬНА ГІМНАСТИКА ЯК ВАЖЛИВИЙ ЗАСІБ КОРЕКЦІЇ МОВЛЕННЄВОГО ДИХАННЯ У ДІТЕЙ З ДИЗАРТРІЄЮ	152
РОМАНЕНКО Олена, ГОРОПАХА Наталія ЗАСТОСУВАННЯ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У СИСТЕМІ ЛОГОПЕДИЧНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ВІДКРИТОЮ РИНОЛАЛІЄЮ	154
СКАБАЛА Дар'я, ЮРЧУК Олексій ЛІКУВАЛЬНА ФІЗКУЛЬТУРА У ФІЗИЧНІЙ РЕАБІЛІТАЦІЇ ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМИ ПСИХОФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ	156
СТЕБЛЮК Світлана РОЛЬ ІНКЛЮЗИВНО-РЕСУРСНИХ ЦЕНТРІВ У СИСТЕМІ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ	159
СТОЛЯРУК Інна, КОЛУПАЄВА Алла ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З ПОРУШЕННЯМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ	162

СТУПНИЦЬКА Карина, ШАДЮК Ольга ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ВИХОВАННЯ САМОСТІЙНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЯК БАЗОВОЇ ЯКОСТІ ОСОБИСТОСТІ	164
ТАБАЧУК Соломія, ГОРОПАХА Наталія КОМПЛЕКСНЕ ВИКОРИСТАННЯ ЛОГОРИТМІКИ ТА ПАЛЬЧИКОВИХ ІГОР ДЛЯ РОЗВИТКУ АРТИКУЛЯЦІЙНОЇ ТА ДРІБНОЇ МОТОРИКИ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	166
ТИМОФІЄВА Марія, ДИЧКІВСЬКА Ілона ОСОБЛИВОСТІ КОРЕКЦІЇ ЗВУКОВИМОВИ У ДІТЕЙ ІЗ ДИСЛАЛІЄЮ	168
ТКАЧ Ірина, КОЗЛЮК Ольга ФОРМУВАННЯ ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБОМ ГРИ	171
ТОТОВИЦЬКА Ірина, ДИЧКІВСЬКА Ілона АРТ-ПЕДАГОГІКА ЯК МЕТОД РОЗВИТКУ МОТОРНИХ ТА МОВЛЕННЄВИХ НАВИЧОК В РАННЬОМУ ВІЦІ	173
ТРИУСОВА Олена, ОМЕЛЯНЕНКО Алла ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОЛОГІЧНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ ОСОБИСТОСТІ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНИКА В ТРУДОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	176
УЛЮКАЄВА Ірина ДОШКІЛЬНА ПЕДАГОГІЧНА ОСВІТА: ІСТОРІЯ І СУЧАСНІСТЬ	178
УРУПА Дар'я, ПЕРЕТЯГА Людмила ТЕАТРАЛІЗАЦІЯ ЯК ЗАСІБ ПОДОЛАННЯ ТРИВОЖНОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В КОНТЕКСТІ СЬОГОДЕННЯ	182
ФАСОЛЬКО Тетяна ОБРАЗОТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ СПОЖИВАННЯ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ІДЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	184
ФРАНАСЮК Каріна, КОСАРЄВА Галина РОЛЬ ТА МІСЦЕ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В КОРЕКЦІЇ ДРІБНОЇ МОТОРИКИ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ДИЗАРТРІЄЮ	186
ХАЙ Діана, ЮРЧУК Олексій РОЛЬ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ У ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІЙ КОРЕКЦІЇ ДІТЕЙ ІЗ ЗНР	189
ЦАРУК Ольга, КОЗЛЮК Ольга КОРЕКЦІЯ ПОРУШЕНЬ ВИМОВИ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ НЕЙРОГІМНАСТИКИ	191
ЦЬОСЬ Віта, КОСАРЄВА Оксана КІНЕЗІОЛОГІЧНІ ТЕХНІКИ ЯК ЗАСІБ ЛОГОПЕДИЧНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ ЗАЇКАННЯМ	193
ЧИШИЙ Анастасія, ШОСТАК Ольга РОЛЬ ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДЛЯ РОЗВИТКУ ЛЕКСИЧНОЇ СТОРОНИ МОВЛЕННЯ В СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ІЗ ЗНР	195
ЧУМА Мирослава, ГОРОПАХА Наталія ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ПІДХІД ДО ВИХОВАННЯ САМОСТІЙНОСТІ ДІТЕЙ ТРЕТЬОГО РОКУ ЖИТТЯ В УМОВАХ ЗДО	197
ЧУМАК Ірина, ГОРОПАХА Наталія ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ГУМАННИХ ПОЧУТТІВ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЧЕРЕЗ ВЗАЄМОДІЮ З ОБРАЗНОЮ ІГРАШКОЮ	199
ЧУЧМАН Іванна, КОСАРЄВА Оксана РОЗВИТОК ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	201
ШЕВЧУК Анна, КОЗЛЮК Ольга ВЗАЄМОДІЯ ЧЛЕНІВ КОМАНДИ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО СУПРОВОДУ ЯК ЗАПОРУКА	203

ЕФЕКТИВНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ДІТЕЙ З ООП ШИЛАН Вікторія, РУДЕНКО Наталія ТРЕНІНГ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ІІ РІВНЕМ ЗНМ	205
ШОКРУТА Ольга, ДЖЕДЖЕРА Клавдія ВПЛИВ МОВЛЕННЄВИХ ПОРУШЕНЬ НА САМООЦІНКУ ДИТИНИ	207
ШОСТАК Ольга АРТИКУЛЯЦІЙНА ГІМНАСТИКА ЯК ЗАСІБ КОРЕКЦІЇ ЗВУКОВИМОВИ В ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	210
ЯЦЮК Анастасія, ДЖЕДЖЕРА Клавдія ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ЕМОЦІЙНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ ЗАГАЛЬНИМ НЕДОРОЗВИНЕННЯМ МОВЛЕННЯ	212

Їхньому мовленню характерна наявність великої кількості пауз, які характеризуються відсутністю акустичного сигналу та заповнених патологічною судомною активністю м'язів мовленнєвого апарату. Саме ці паузи часто перериваються емболами, нефонологічними вокальними утвореннями, хибними початками та повторами.

Аналіз психолінгвістичних параметрів мовлення осіб із заїканням дозволяє вважати, що наявність судомної активності в м'язах виконавського апарату, що порушує результат дії функціональної системи мовлення у осіб із заїканням, спотворює процес внутрішньомовленнєвого планування та переходу психічної частини мовленнєвого процесу на моторний рівень реалізації.

Література:

1. Гаврилова Н.С. Класифікації порушень мовлення. *Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія : Соціально-педагогічна.* 2012. Вип. 19 (1). Кам'янець-Подільський : Медобори, 2012. С. 327-349.
2. Калмикова Л.О., Калмиков Г.В., Лапшина І.М., Харченко Н.В. Психологія мовлення і психолінгвістика : навчальний посібник для студентів ВНЗ / за заг. ред. Л.О. Калмикової. Київ : Вид-во «Фенікс», 2008. 235 с.
3. Козинець О.В., Кириленко О.В. Психологічні особливості дітей старшого дошкільного віку із заїканням. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 19 : Корекційна педагогіка та спеціальна психологія.* 2013. Вип. 23. С. 331-334.
4. Кондратенко В., Ломоносов В. Заїкання : феноменологія та основні напрями реабілітації : Посібник для вищ. навч. закладів. Київ : Вид-во КНТ, 2006. 70 с.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ САМООЦІНКИ У ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Ольга ГОНЧАРУК

*здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
Рівненський державний гуманітарний університет*

Людмила НАЗАРЕЦЬ

*кандидат психологічних наук, доцент,
Рівненський державний гуманітарний університет*

На сучасному етапі розвитку психологічної науки вивчення феномену самооцінки особистості є надзвичайно актуальним. Самооцінка виступає важливим регулятором поведінки та діяльності людини. Особливої уваги потребує дослідження самооцінки в юнацькому віці, адже саме цей період пов'язаний із початком професійного навчання у закладах вищої освіти.

Сучасні науковці пов'язують самооцінку студентів із процесом їх адаптації до навчання у вищій школі – проблемою, що нині має особливу актуальність. Найбільших труднощів зазнають особи, які обирають професію

з огляду на зовнішні, а не внутрішні мотиви. Низька самооцінка у поєднанні зі зміною звичного шкільного способу навчання може спричиняти зниження успішності, труднощі у спілкуванні й ослаблення навчальної мотивації [3]. Дослідники наголошують, що самооцінка є важливим чинником професійного становлення студентів. Ті студенти, які поєднують навчання з роботою, мають вищий рівень домагань і самооцінки, більше впевнені у собі, краще контролюють емоції й менше схильні до внутрішніх конфліктів [1].

Розвиток самооцінки у представників юнацького віку тісно пов'язаний із формуванням особистісної національної ідентичності. Самооцінка як складовий елемент самосвідомості формується через процес самопізнання та емоційно-ціннісного ставлення до себе як до представника своєї нації. Результати цього самопізнання дозволяють регулювати поведінку у внутрішньонаціональному середовищі та міжнаціональній взаємодії. Цілісне національне «Я» складається з усвідомлених уявлень та емоційно-ціннісного ставлення до себе, а самооцінка національної приналежності відображає значущість власної ідентичності й виконує регулятивну функцію в житті молодшої людини [5].

Сучасні дослідження розглядають самооцінку як форму саморегуляції, що включає самопізнання, емоційне ставлення до себе та самоконтроль [1; 3; 4].

Адекватна самооцінка передбачає здатність людини об'єктивно оцінювати власні можливості, риси характеру та здібності, спираючись на реалістичне усвідомлення своїх сильних і слабких сторін. Вона супроводжується впевненістю у собі, умінням приймати самостійні рішення, прагненням до особистісного зростання та побудови гармонійних міжособистісних стосунків. Особи з адекватною самооцінкою зазвичай емоційно врівноважені, менш схильні до почуття провини, тривожності чи депресивних станів [2].

Неадекватна самооцінка може проявлятися у двох формах — завищеній або заниженій. Завищена самооцінка характеризується тенденцією перебільшувати власні досягнення, здібності й переваги, ігноруючи при цьому власні недоліки. Люди з такою самооцінкою часто мають ідеалізований образ себе, вважають свої погляди й дії єдино правильними, можуть виявляти схильність до домінування чи знецінення інших [2]. Занижена самооцінка, навпаки, пов'язана з недооцінюванням власних можливостей, невпевненістю у собі, підвищеною чутливістю до критики та страхом помилок. Такі люди нерідко уникають складних завдань, обмежуючись легкодоступними цілями, що заважає розкриттю їхнього потенціалу. Для них характерні самокритичність, тривожність, потреба в зовнішньому схваленні. Як завищена, так і занижена самооцінка свідчать про порушення гармонії між «Я-реальним» і «Я-ідеальним» компонентами особистості, що негативно позначається на процесі самореалізації та психічному благополуччі індивіда.

З метою вивчення особливостей прояву самооцінки у студентів закладів вищої освіти було проведено дослідження із використанням методу рангування. У дослідженні взяли участь 26 студентів старших курсів Рівненського державного гуманітарного університету.

За результатами діагностики неадекватно завищена самооцінка виявлена у 16,7% студентів; адекватна з тенденцією до завищення – у 35,2%; адекватна – у 41,6%; адекватна з тенденцією до заниження – у 6,5% від загальної кількості респондентів.

До основних чинників заниженої самооцінки студентів належать невідповідність соціального статусу, матеріальних можливостей та вплив оцінних суджень з боку одногрупників. Студенти з надмірно високою самооцінкою нерідко виступають ініціаторами конфліктних ситуацій, тоді як ті, хто має занижену самооцінку, можуть потрапляти у позицію жертви. Обидва ці типи поведінки ускладнюють ефективну взаємодію під час освітнього процесу та можуть мати негативні наслідки навіть після завершення навчання у ЗВО.

Отже, особливості прояву самооцінки у здобувачів вищої освіти суттєво впливають на їхню навчальну мотивацію, емоційний стан та успішність. Студенти з адекватною самооцінкою виявляють більшу впевненість у власних можливостях, активніше залучаються до навчального процесу та легше долають труднощі. Натомість завищена або занижена самооцінка може призводити до тривожності, невпевненості у собі, труднощів у спілкуванні та зниження навчальної результативності. Завдання закладу вищої освіти полягає не лише у розвитку професійних компетентностей майбутнього фахівця, а й у створенні сприятливих психологічних умов для формування адекватної самооцінки, підтримки емоційної рівноваги та особистісного зростання здобувачів освіти.

Література:

1. Березовська Л. Самооцінка студентів, що поєднують навчання та роботу. *Вчені записки університету «КРОК»*, 2022, № 3(67), с. 153–160.

URL: <https://snku.krok.edu.ua/index.php/vchenizapiskiuniversitetukrok/article/view/531/561>

2. Пирлик М.А. Структурно-динамічна модель самооцінки. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. 2013. Вип. 5.

URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadps_2013_5_44 (дата звернення: 26.10.2025).

3. Рогачова Т. Психологічні проблеми студентів на першому році навчання у ВНЗ: причини виникнення та можливості подолання. *Психологія і особистість*. 2016. № 2 (10). Ч. 2 С. 228–235.

URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/6576/1/Rohachova.pdf>

4. Слободянюк А.О., Гречановська О.В. Самооцінка та її вплив на професійне майбутнє випускників ВНЗ. *Матеріали XLVII науково-технічної конференції підрозділів ВНТУ*. Вінниця.

URL: <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/allhum/allhum2018/paper/view/4175/3430>

5. Співак Л.М. Особливості становлення самооцінки власного національного «Я» у студентської молоді. *Психологія: реальність і перспективи*. 2018. Випуск 11. С. 134–139.
URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/762508.pdf>

ФОРМУВАННЯ УМІНЬ НАВЧАЛЬНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА З ПЕДАГОГОМ ТА ОДНОЛІТКАМИ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ З ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ПРИРОДОЗНАВСТВА

Наталія ГОРОПАХА

*кандидат педагогічних наук, доцент,
Рівненський державний гуманітарний університет*

Однією з ключових компетентностей, формування яких передбачене Державним стандартом початкової освіти [1], є навчання впродовж життя, що передбачає опанування уміннями і навичками, необхідними для подальшого навчання, зокрема і навчання працювати самостійно і в групі. Важливим питанням є упровадження цього Державного стандарту в освіту дітей з особливими освітніми потребами як на умовах інклюзії, так і у спеціальних навчальних закладах [4]. У зв'язку з цим сучасна спеціальна початкова освіта вимагає створення умов для формування в учнів не лише предметних знань, а й соціальних і комунікативних умінь, що забезпечують успішність навчальної взаємодії. Адже, як відзначають дослідники, для дітей 6-7 років уміння вчитися – це, перш за все, уміння включитися та ініціювати специфічне навчальне співробітництво [2].

Для дітей з порушеннями мовлення ця проблема набуває особливого значення, оскільки, як підкреслює Ю. Рібцун, мовленнєві труднощі часто ускладнюють процес спілкування, знижують рівень навчальної мотивації, впливають на соціальну адаптацію [3]. Тому в процесі навчання в спеціальній початковій школі надзвичайно важливо реалізовувати завдання формування вмінь навчального співробітництва з педагогом та однолітками.

Теоретичним підґрунтям обговорюваного нами питання є концепція розвивального навчання Л. Виготського, відповідно до якої формування вищих психічних функцій дитини відбувається у спілкуванні, співпраці з дорослими та однолітками. Саме навчальне співробітництво виступає засобом переходу від зовнішньої взаємодії до внутрішніх психічних процесів, що визначає розвиток мислення і пізнавальної активності молодших школярів. Дослідження показують, що навіть у першому класі можна успішно розвивати соціальну та комунікативну компетентність учнів, не поступаючись якістю академічних знань. Ключовою умовою для цього є спільна навчальна діяльність дітей, а також здатність вчителя трансформувати клас у навчальне співтовариство [2]. При цьому під

3. Піканова Н. В. Формування соціалізованості у старших дошкільників із загальним недорозвиненням мовлення в умовах інклюзивної групи : дис. ... докт. філософ : 016. Київ, 2022. 272 с.

4. Пасічніченко А. В., Атаманчук Н. Емоційне неблагополуччя дитини дошкільного віку. *Інноваційний потенціал професійної підготовки майбутніх фахівців початкової і дошкільної освіти* : зб. наук. пр. Полтава, 2016. Вип. 3. С. 194–200.

5. Артемова Л. В. Актуальні проблеми виховання дітей в поліетнічному дошкільному навчальному закладі. *Вісник психології і соціальної педагогіки. Збірник наук. праць*. Вип. 13. Київ, 2013. URL: [http://www.psyh.kiev.ua/Збірник наук. праць. - Випуск 13](http://www.psyh.kiev.ua/Збірник_наук._праць._-_Випуск_13)

Наукове видання

Актуальні проблеми дошкільної та спеціальної освіти:
матеріали VI Міжнародних педагогічних читань пам'яті професора Тамари Поніманської та з нагоди 60-річчя кафедри дошкільної педагогіки і психології та спеціальної освіти

Технічний редактор:
Ольга ШАДЮК

Відповідальна за випуск:
Ілона ДИЧКІВСЬКА

Підп. до др. 13.10.2025.
Формат 60 x 84 ¹/₁₆. Папір офсет. Друк цифр. Гарнітура Times.
Ум. друк. арк. 11,6. Обл. вид. арк. 11,6. Тираж 300 прим.

Видавець Юрій Кукса
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
серія ДК № 8301 від 9 травня 2025 р.
вул. Фабрична, 8, м. Рівне, 33022;
097 42 66 444

Друк: VPM-ПОЛІГРАФ
вул. Фабрична, 8, м. Рівне, 33022;
097 42 66 444